

SU/Anne Laitinen, Jaakko Aho

31.10.2023

Perustelut ehdotetuille muutoksille perusteisiin valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta vuodesta 2024 lähtien

Valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta -perusteissa (VEKL-peruste) määrätään valtion vuosittainen korvaus eläkejärjestelmälle.

Tässä esitetyt VEKL-perusteiden muutokset on valmisteltu kustannustenjakoryhmässä, jossa on edustettuina Eläketurvakeskus (ETK), eläkelaitokset ja sosiaali- ja terveysministeriö (STM). STM vahvistaa VEKL-perusteet ETK:n esityksestä.

Muutokset eläkelaitosten hoitokuluihin

Valtion tulee lain mukaan suorittaa eläkelaitoksille VEKL-etuuksien hoidosta aiheutuvat kustannukset. VEKL tuli voimaan vuonna 2005. Valtio maksoi silloin eläkelaitoksille toimeenpanon rakentamiskuluja noin 1 miljoona euroa. Tämän jälkeen valtio ei ole suorittanut eläkelaitoksille toimeenpanokustannuksia. Hoitokuluja on käsitelty säännöllisesti kustannustenjakoryhmässä ja tähän asti eläkelaitokset ovat todenneet, että eläkelaitosten VEKL:n mukaisten toimintakulujen määrä on vähäinen, joten niitä ei ole ollut tehokasta selvittää kustannustenjaossa, minkä johdosta korvausta toimintakuluista ei ole haettu.

VEKL-etuuksista maksettujen korvausten määrät ovat kasvaneet vuosittain. Vuonna 2024 maksettujen korvausten summan arvioidaan ylittävän 20 miljoonaa euroa. Samalla myös eläkelaitoksille toimeenpanon kustannukset kasvavat näiden etuuksien hoidossa.

Esitetään, että valtio korvaisi vuodesta 2024 lähtien eläkelaitoksille toimeenpanokustannuksia perustuen eläkelaitosten korvaustoiminnan kokonaiskustannuksiin. VEKL:n osuus kyseisistä kustannuksista laskettaisiin korvausmenojen suhteessa.

Esitetty valtion korvaus eläkelaitosten VEKL-hoitokuluista on kaavamainen. Eläkelaitokset erottelevat oman korvaustoiminnan kulut tilinpäätöksellään Finanssivalvonnan määräysten mukaisesti Kevaa lukuun ottamatta. Tämän lisäksi eläkelaitokset ilmoittavat vuosittain maksetut korvaukset lakikohtaisesti ETK:lle kustannustenjaon yhteydessä. Menettely olisi siten käytännössä suoraviivaista ja tehokasta toteuttaa. Kevalta korvaustoiminnan kulujen erittely vaatisi lisätyötä.

Eläkelaitokset hoitavat VEKL:n mukaisia etuuksia yhdessä muiden työeläke-etuuksien kanssa. VEKL:n hoitokulut muodostuvat pääosin korvaustoiminnasta aiheutuvista kuluista. Muita vähäisiä kuluja saattaa syntyä mm. kirjanpidosta. Eläkelaitokset käsittelevät ja maksavat työeläke-etuuksia VILMA-

SU/Anne Laitinen, Jaakko Aho

31.10.2023

periaatteen mukaisesti etuuskokonaisuuksina, jonka sisään tarvittaessa myös VEKL-etuus kuuluu. VEKL-hoitokulujen tarkka erottelu ei ole käytännössä mahdollista ilman eläkelaitosten kattavaa liikekuluselitystä, jonka kustannukset eivät ole hyötyyn nähden perusteltuja.

Eläkkeen määrä ei vaikuta yksittäisen eläkkeen toimeenpanokuluihin. VEKL-etuuksien määrät ovat keskimäärin muita lakiosia pienempiä. Työkyvyttömyysetuuksien käsittely on muita etuuslajeja työläämpää. VEKL:ssä on keskimääräistä enemmän työkyvyttömyysetuuksia. Siten esitetty maksettujen korvausten jakoperuste antaa ala-arvion VEKL:n todellisista hoitokuluista. Kappalekohtainen työkyvyttömyysetuuksilla painotettu korvausten jakaminen johtaisi monikymmenkertaisiin hoitokuluihin.

Seuraavissa taulukoissa on tilastotietoa vuoden 2022 VEKL:n mukaisista etuusmenoista ja lakiosien lukumäärästä verrattuna työeläke-etuuksiin yhteensä. Tiedot on poimittu ETK:ssa eläkepäätösrekisteriin perustuvasta välitilastorekisteristä. Lakiosalla tarkoitetaan yksittäiseen etuuteen sisältyvää tietyn lain mukaista etuososaa. Tilasto ei sisällä kuntoutusrahoja eikä -kuluja.

VEKL	Etuusmeno (milj. €)	Lkm (1000)
Vanhuuseläkkeet	6,5	20,0
Osittainen varhennettu vanhuuseläke	0,5	5,6
Työkyvyttömyyseläkkeet	6,4	22,7
Työuraeläkkeet	0,0	0,0
Perhe-eläkkeet	0,8	3,5
Yhteensä	14,2	51,8
Työeläkejärjestelmä	Etuusmeno (mrd. €)	Lakiosien lkm (milj.)
Vanhuuseläkkeet	27,4	3,7
Osittainen varhennettu vanhuuseläke	0,3	0,2
Työkyvyttömyyseläkkeet	1,7	0,5
Työuraeläkkeet	0,0	0,0
Perhe-eläkkeet	1,8	0,5
Yhteensä	31,2	4,9
VEKL:n osuus	Etuusmenosta	Lakiosista
Vanhuuseläkkeet	0,02 %	1 %
Osittainen varhennettu vanhuuseläke	0,15 %	2 %
Työkyvyttömyyseläkkeet	0,38 %	5 %
Työuraeläkkeet	0,01 %	1 %
Perhe-eläkkeet	0,05 %	1 %
Yhteensä	0,05 %	1 %

Esitetty menettely lisäisi valtion osuutta vuonna 2024 arviolta noin 100 000 eurolla. Summa on suhteellisen pieni sekä VEKL:n valtion osuudessa että työeläkejärjestelmän menoissa. Esitetty menettely antaisi kuitenkin tehokkaan tavan toimeenpanna lain kirjausta tässä vaiheessa. Menettelyn toimivuutta arvioidaan säännöllisesti ja tarvittaessa tarkennetaan.

Esitetty hoitokulukorvaus lisäisi eläkelaitosten kirjanpidollista työtä hieman. Tästä johtuen eläkelaitoksille esitetään mahdollisuus olla ottamatta vastaan

SU/Anne Laitinen, Jaakko Aho

31.10.2023

kulukorvausta. Joillekin eläkelaitoksille kulukorvaus saattaisi olla niin pieni, että se ei edes kattaisi muutoksesta aiheutuvaa kirjanpidollista työtä.

Muut muutokset

Lisäksi peruste-esitykseen sisältyy teknisiä tarkennuksia siitä, miten ennakkoerät korkoutetaan ja käsitellään tarkistuserien laskennassa. ETK on esittänyt erillisessä esityksessä vastaavat muutokset myös kustannustenjakoperusteisiin.

Perusteiden voimaantulosäännös

Perusteita esitetään sovellettavaksi 1.1.2024 alkaen.